

Феномен Євгена Гуцала

Рекомендаційний список літератури для організаторів дитячого читання

14 січня 2007 року виповнюється сімдесят років від дня народження відомого українського письменника Є.П.Гуцала.

Євген Пилипович Гуцало – дивовижний, загадковий, майже нерозкритий критиками письменник. Він – один з найбагатших кількісно і найрізноманітніших жанрово в сучасній українській літературі. Є в нього більше двохсот оповідань, два десятки повістей, два романи, три поетичні збірки, книжки для дітей, публіцистика.

Є.П.Гуцало народився 14 січня 1937 року в селі Старий Животів (нині с. Новоживотів) Іллінецького району Вінницької області в сім'ї вчителів. Ще в школі почав писати оповідання, вірші і надсилав їх у редакції видавництв, журнали та газети. Але відповіді були негативними, тодішні дитячі журнали та газети не вмістили жодного написаного ним рядка.

Після закінчення середньої школи вступав до Київського університету на факультет журналістики, але не пройшов конкурсу. Вперто бажаючи стати журналістом і письменником, через рік вступив у Ніжині до педагогічного інституту ім. М.Гоголя.

В 1959 році Є.Гуцало закінчив інститут. Працював у редакціях газет Вінниччини, Львівщини та Чернігівщини. З 1961 року почав працювати в “Літературній Україні”, потім у видавництві “Радянський письменник”.

Перша збірка оповідань “Люди серед людей” побачила світ у 1962 році і одразу ж звернула на себе увагу свіжою емоційністю та відтворенням розмаїтих живих характерів.

Наступні збірки – “Яблуко з осіннього саду” (1964), “Хустина шовку земного” (1966), “Запах кропу” (1969) – переконали читачів, що Є.Гуцало – самобутній новеліст.

У 70-х роках виходять книги новел “Серпень, спалах любові” (1970), “Весна високосного року” (1973), “Орлами орано” (1977), “Полювання з гончим псом” (1980).

Про повісті “Сільські вчителі” та “Шкільний хліб” (1981) письменник зазначав, що ці твори він написав про своє село, про своїх батьків – учителів, про післявоєнну вбогість їхнього життя.

Повісті було перекладено російською, білоруською, німецькою, румунською, чеською мовами. В Україні їх було видано через п'ятнадцять років після написання.

Є.Гуцало автор поетичних книг “Письмо землі” (1981), “Час і простір” (1983), “Живемо на зорі” (1984).

Написаний ним у 1981 році роман “Позичений чоловік” був удостоєний у 1955 році премії Антоновичів.

Від початку своєї творчості Є.Гуцало залюбки писав про дітей, про світ дитинства. Збірка оповідань “У лелечему селі” вийшла у видавництві “Веселка” 1969 року і стала однією з кращих у сучасній українській літературі про дітей. Світ дитинства цих оповідань особливий. А ще ж дивовижний світ городини, квітів, річки, гаю, поля, звірини й птаства, в якому живе сільська дитина, – все це побачено й зображено тонким поетичним зором ніжною душею письменника. Серед улюблених Гуцалових персонажів – підліток або дитина з незвичайною, поетичною душею.

Дітям написано книги новел “Олень Август” (1965), “Пролетіли коні” (1966), “З горіха зерня” (1967), “У лелечему селі” (1969), “Дениско” (1973), “За обручем” (1976), “Зелене листячко з вирію” (1977), “Саййора” (1980), “Жовтий гостинець” (1981) та ін.

За повість “Саййора” та збірку оповідань “Пролетіли коні” Євген Гуцало у 1985 році удостоєний високого звання лауреата Державної премії України ім. Т.Г.Шевченка.

Є.Гуцало писав завжди, він жив у слові й словом себе виявляв у світі.

Смерть письменника була жорстокою – несподіваною. Він пішов із життя у 58 років 25 липня 1995 року. Збірка оповідань “Діти Чорнобиля” з’явилась у 1995 році після смерті письменника.

Дізнатися більше про життя і творчість письменника, розкрити нові грані його таланту можна, використавши літературу, що пропонується у рекомендаційному списку. Він складений на основі творів Є.Гуцала, які організатори дитячого читання та вчителі можуть порекомендувати дітям, та публікацій про життя і творчість письменника.

Твори Є. Гуцала для дітей

Гуцало Є.П. **Дениско**. – К.: Веселка, 1973. – 138 с.: іл.

Книга – це оповідання про хлопчика Дениска, який жадібно пізнає і вбирає в себе розмаїтий навколишній світ. Коло його захоплень надзвичайно широке: його чарує природа, він відкриває для себе таємниці з життя звірів, птахів та рослин. Цікавиться хлоп'я буднями односельців. В цих оповіданнях дія відбувається у 50-х роках минулого століття.

Гуцало Є. **Діти Чорнобиля**. – К.: Соняшник, 1995. – 103 с.

Трагедія Чорнобиля – основний зміст цієї книжки. Вона містить правдиві розповіді про трагічне буття юних героїв уже після Чорнобиля. Твори письменника – це завжди подорож у таємницю людської душі – зустрічі з натурами чистими і правдивими, пошуками добра і справедливості.

Гуцало Є. **Жовтий гостинець**: Оповідання: Для молод. шк. віку /Мал. Л.Я.Гермизи. – К.: Веселка, 1981. – 20 с.: іл. – (Для першокласника).

Героїня книжечки – дівчинка Ганнуся. Дядечко подарував їй маленьке жовте курчатко. Хазяйновита, дбайлива дівчинка турботливо доглядає і оберігає його.

Гуцало Є. **З горіха зерня**: Оповідання /Мал. М.Поповича. – К.: Веселка, 1967. – 228 с.: іл.

Сліпий партизанський зв'язківець і його поводитирка Катруся, шукаючи в лісі партизанський загін, натрапляють на ворожу засідку і насилу вириваються з неї. І тоді сліпий, не бажаючи більше наражати дівчинку на небезпеку, відсилає її додому. Але подальшою поведінкою Катруся доводить йому, що їй не лякає ніщо, навіть смерть. Що вона вже з "горіха зерня".

Ця збірка з п'ятнадцяти оповідань про цікаві дитячі характери, про чистоту людських стосунків, про дружбу.

Гуцало Є. **За обручем**: Оповідання: Для серед. шк. віку. – К.: Веселка, 1976. – 86 с.: іл.

Письменник – тонкий знавець рідної природи. Збірка складається з оповідань, які

оспівають красу української природи, зворушливу дружбу дітей з птахами, звірятами.

Гуцало Є. **Зелене листячко з вирію**: Оповідання: Для ст. дошк. та молод. шк. віку /Мал. К.Щепкіної. – К.: Веселка, 1997.–27 с.

Книга містить три оповідання – “Мороз сідає”, “Одуд”, “Зелене листячко з вирію”, головними героями яких є українські діти. Розповідається про їхню любов до природи, бережливе ставлення до тваринного та рослинного світу рідного краю.

Гуцало Є.П. **Олень Август**: Оповідання, повість: Для серед. шк. віку /Післямова Р.Ф.Самбука; Мал. І.М.Гаврилюка. – К.: Веселка, 1986. – 231 с.: іл.

Збірка оповідань, в яких іде мова про те, як зароджуються в дітей любов до життя, до прекрасного й відраза до бридкого, про перші почуття й хлоп'ячі мрії.

Гуцало Є. **Пролетіли коні**: Оповідання: Для серед. шк. віку /Худож. Г.Журновська. – К.: Веселка, 1984. – 181 с.: іл.

Книга ліричних оповідань про війну і дітей, про важке повоєнне дитинство, чистоту людських відносин і душевне благородство, красу природи.

Гуцало Є. **Саййора**: Повість: Для молод. шк. віку /Мал. Є.В.Матвеева. – К.: Веселка, 1980. – 48 с.: іл.

Письменник просто і задушевно розповідає про дружбу українських сільських дітей – Катрі, Гнідаша, Мурашка і Шила – з узбецькою дівчинкою Саййорею, про любов до рідного краю, боротьбу з байдужістю і жорстокістю.

Гуцало Є. **Співуча колиска з верболозу**: Окупаційні фрески: Для ст. шк. віку /Іл. М.Шелеста. – К.: Веселка, 1991. – 284 с.: іл.

Низка новел, які сюжетно й тематично об'єднуються у вражаючу картину воєнного дитинства. Через окремі епізоди й конкретні деталі автор показує трагедію народу, не цураючись ні високого, ні болюче – страшного, навіть того, про що мовчали п'ять десятиліть.

Дійсність українського села у часи фашистської окупації показано очима дитини. Вершини трагічного ведуть підлітка до розуміння нелюдської суті війни.

Гуцало Є. **У лелечому селі**: Оповідання /мал. Г.Гавриленко. – К.: Веселка, 1969. – 210 с.

Збірка оповідань, у яких відтворено чарівне дитинство: пізнання багатобарвного навколишнього світу, перші дитячі радощі й печалі. Є тут твори про життя школи, дружбу й товаришування, про дбайливих хазяйновитих дітей.

Твори, надруковані у збірниках та періодичних виданнях

Гуцало Є. Ворона з Лісабона і крук із Прилук; Знов прийшла на землю осінь; Без дороги ходить дощ; Синя скриня: [Вірші]. Діти війни; Зозуля: [Оповідання] //Рідне слово: Хрестоматія: У 2-х кн. Кн. 2. – К., 1999. – С. 357-373.

Гуцало Є. Горщик: [Вірш] //Про маму. – К., 2003. – С. 113.

Гуцало Є. Зайці в полі варять борщ: [Вірш] //Пори року. – К., 2003. – С. 194.

Гуцало Є. Ласощі для білки: [Оповідання] //Малятко. – 2002. – № 2. – С. 4-5.

Гуцало Є. Лось: Новела //Барвінок. – 2001. - № 11.

Гуцало Є. Мамо, стало холодно: [Вірш] //Чарівні пори року. – Донецьк, 2004. – С. 264.

Гуцало Є. Мороз сідає: [Оповідання] //Казки, вірші, загадки, оповідання: Хрестоматія для позаклас. читання. – К., 2003. – С. 218-220.

Гуцало Є. Сліпий Сень: [Оповідання] //Позакласне читання: 6 кл. – Тернопіль, 1998. – С. 118-122.

Гуцало Є. Чалий кінь: [Оповідання]. Павучиха з павуком: [Вірш] //Дивосвіт “Веселки”: Антологія літератури для дітей та юнацтва: В 3-х т. Т. 3. – К., 2005. – С. 254-257.

Гуцало Є. Чорнобильська дівчина Калина: [Оповідання] //Світ дитини. – 2004. - № 4. – С. 8-10.

Життя і творчість □ Є.П.Гуцала

Євген Гуцало /Дивосвіт “Веселки”: Антологія літератури для дітей та юнацтва: В 3-х т. Т. 3. – К., 2005. – С. 259.

Євген Гуцало //Історія української літератури ХХ століття: В 2-х кн. Кн. 2. – К., 1998. – С. 318-322.

Євген Гуцало //Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Розповіді про письменників. – Тернопіль, 2003. – С. 25-26.

Євген Гуцало (1937-1995) //Рідне слово: Хрестоматія: В 2-х кн.: Кн. 2. – К., 1999. – С. 357-359.

Євген Гуцало //Українське слово: Хрестоматія української літературної критики: В 4-х кн. Кн. 4. – К., 2001. – С. 106-107.

Є.П.Гуцало //Шевченківські лауреати 1962-2001: Енциклопедичний довідник. – К., 2001. – С. 122.

Морозюк Н.Ф. Філософія добра і зла в оповіданнях Євгена Гуцала /Н.Морозюк //Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2006. - № 8. – С. 29-31.

Савчук Н. Руйнація інстинкту материнства в оповіданнях Євгена Гуцала /Н.Савчук //Укр. мова та літ. – 2006. – № 16. – С. 11-13.

Шевченко А. Феномен Євгена Гуцала /А.Шевченко //Дивослово. – 2003. – № 3. – С. 22-24.